

Sygn. akt VII U 384/16

WYROK

W IMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 08.06.2016 r.

Sąd Okręgowy / Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Świdnicy

Wydział VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący-Sędzia : SSO Joanna Sawicz

Protokolant :st. sekretarz sądowy Gabriela Zaborowska

przy udziale - - -

po rozpoznaniu w dniu 08.06.2016 r. w Świdnicy

sprawy **P. F.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

o ustalenie ustawodawstwa w zakresie ubezpieczenia społecznego

na skutek odwołania **P. F.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

z dnia (...). Nr (...)

I. oddala odwołanie;

II. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt VII U 384/15

UZASADNIENIE

Wnioskodawca P. F. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia (...) nr (...) na podstawie której strona pozwana ustaliła, że w okresie od 01.08.2014r. do 31.07.2015r. właściwym dla wnioskodawcy jest ustawodawstwo polskie w zakresie zabezpieczenia społecznego. Zaskarżonej decyzji wnioskodawca zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.

- art. 13 ust 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 przez przyjęcie, że nie ma ona zastosowania w sytuacji jednoczesnego wykonywania pracy najemnej i pracy na własny rachunek w różnych państwach członkowskich; zrównanie „wykonywania pracy najemnej” z „objęciem ubezpieczeniami społecznymi” i uzależnienie zastosowania w/w przepisu od przedłożenia dokumentu potwierdzającego objęcie ubezpieczeniem społecznym, podczas gdy rozporządzenie mówi o „wykonywaniu pracy najemnej”, a nie podleganiu ubezpieczeniom

społecznym; przyjęcie, że ustawodawstwo właściwe ustali się na rok, a nie na cały okres łączenia wykonywania działalności gospodarczej w Polsce i wykonywania pracy najemnej na terenie Słowacji;

- art. 14 ust. 5b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009, poprzez błędne założenie, że każda praca najemna ma charakter marginalny, w szczególności praca w wymiarze 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro.

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.

- art. 3 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 przez przeniesienie na wnioskodawcę obowiązku gromadzenia i przechowywania wszelkich a nie niezbędnych informacji i zobowiązanie wnioskodawcy do składania dowodów na okoliczność ustalenia marginalności lub braku marginalności zatrudnienia, podczas gdy to organ rentowy jako kwestionujący charakter wykonywanej pracy zobowiązany był udowodnić, że wbrew przedłożonej umowie powód świadczy pracę marginalną;

- art. 3 ust. 4 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 oraz art. 61 §4 k.p.a. poprzez zaniechania zawiadomienia spółki (...). – pracodawcę wnioskodawcy o toczącym się postępowaniu, podczas gdy prowadzone postępowanie bezpośrednio dotyczy nie tylko pracownika, ale i pracodawcy, który odprowadza składki na ubezpieczenia społeczne za pracownika i który jest bezpośrednio zainteresowany wynikiem postępowania;

- art. 77 §1 k.p.a. przez rozpatrzenia materiału dowodowego w sposób niepełny i dowolny, w szczególności stwierdzenie, że zatrudnienie wnioskodawcy na Słowacji ma charakter marginalny, podczas gdy ze złożonych przez wnioskodawcę dokumentów takie okoliczności nie wynikają.

W związku z powyższym wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji oraz orzeczenie co do istoty sprawy przez ustalenie w stosunku do wnioskodawcy w zakresie ubezpieczeń społecznych słowackiego ustawodawstwa właściwego w okresie od 01.08.2014r.

W odpowiedzi na odwołanie strona pozwana Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie od wnioskodawcy kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 360 zł, podnosząc, że zaskarżona decyzja jest konsekwencją faktu, zgodnie z którym słowacka instytucja ubezpieczeniowa (...) nie zgodziła się na wstępnie ustalone wobec wnioskodawcy ustawodawstwo słowackie, z uwagi na marginalny charakter pracy wykonywanej przez wnioskodawcę (10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca P. F., od dnia 16.01.2012r. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą P.H.U. P. F. w zakresie restauracji i inne stałe placówki gastronomiczne.

W dniu 01.08.2014r. wnioskodawca podpisał umowę o pracę na czas nieokreślony ze spółką (...) z siedzibą (...) C., Republika Słowacka. Przedmiotem umowy było wykonywanie pracy promotora usług i produktów świadczących przez pracodawcę albo klientów pracodawcy. Praca miała być wykonywana w Republice Słowackiej w wymiarze 10 godzin miesięcznie, za wynagrodzeniem w wysokości 40 euro miesięcznie. W związku ze sporządzeniem w/w umowy o pracę, wnioskodawca został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych na terenie Słowacji.

Pismem z dnia 12.09.2014r. wnioskodawca zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. Inspektorat w K. o ustalenie właściwego ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego na okres od dnia 01.08.2014r. w związku z podjęciem zatrudnienia w firmie (...) mającej siedzibę na terenie Słowacji, przy jednoczesnym prowadzeniu działalności na własny rachunek w Polsce. Wnioskodawca przedstawił stronie pozwanej kserokopię umowy o pracę ze spółką (...)z dnia 01.08.2014r., dokument „REGISTRAČNY list FO” z dnia 31.07.2014r. (zgłoszenie ubezpieczenia społecznego) oraz wydruk z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Pismem

z dnia 21.10.2014r. strona pozwana zwróciła się do wnioskodawczyni o złożenie dokumentów potwierdzających wysokość otrzymanego wynagrodzenia za pracę za sierpień i wrzesień 2014r.

W dniu 04.11.2014 r. wnioskodawca złożył dokumenty, o które został wezwany oraz w dniu 11.12.2014r. złożył druk E104 z dnia 24.10.2014r.

Pismem z dnia 13.02.2015r. strona pozwana ustalił wstępnie dla wnioskodawcy ustawodawstwo słowackie jako właściwe w okresie od 01.08.2014 r. do 31.07.2015r. na podstawie art. 13 ust 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Jednocześnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. zawiadomił o powyższym ustaleniu słowacką instytucję ubezpieczeniową (...) w B..

W piśmie z dnia 16.03.2015r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa oświadczyła, że nie zgadza się na stosowanie ustawodawstwa słowackiego wobec wnioskodawcy w okresie od 01.08.2014 r. do 31.07.2015r., ponieważ wnioskodawca zawarł ze spółką (...) umowę o pracę w wymiarze 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro miesięcznie, co oznacza, że praca ta ma charakter działalności nieznacznej (marginalnej), a zatem nie jest brana pod uwagę do celów określenia właściwego ustawodawstwa zgodnie z przepisami art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009.

Biorąc pod uwagę w/w stanowisko słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, pismem z dnia 31.03.2015r. strona pozwana stwierdziła, że w okresie od 01.08.2014r. do 31.07.2015r. właściwym dla wnioskodawczyni jest ustawodawstwo polskie. O powyższym strona pozwana powiadomiła również właściwą instytucję słowacką.

W związku z tym w dniu 08.04.2015r. ubezpieczony wniósł o wydanie decyzji administracyjnej dotyczącej ustalenia ustawodawstwa właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych, kwestionując jednocześnie interpretację strony słowackiej.

Pismem z dnia 29.06.2015r. słowacka instytucja (...) zawiadomiła stronę pozwaną, że unieważniła formularz E104 i poinformowała, że w dniu 29.06.2015r. wydała decyzję o nr (...). Decyzją z dnia (...). słowacka instytucja ubezpieczeniowa orzekła o niepovstaniu obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego emerytalnego i od bezrobocia P. F. jako pracownika (...) od dnia 01.08.2014r. do 31.08.2015r. Decyzja ta uprawomocniła się z dniem 19.09.2015r., o czym w/w instytucja słowacka poinformowała stronę polską pismem z dnia 15.10.2015r.

W związku z tym strona pozwana wydała postanowienie z dnia 08.12.2015 r. nr (...) o wznowieniu postępowania wszczętego na wniosek P. F. w sprawie wydania decyzji, o czym zawiadomiła wnioskodawcę wraz z pouczeniem o przysługującym mu prawie do wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań przed wydaniem decyzji administracyjnej w sprawie. Wnioskodawca nie skorzystał z powyższego prawa.

Zaskarżoną decyzją z dnia(...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. Inspektorat w J. ustalił, że w okresie od dnia 01.08.2014 r. do 31.07.2015 r. właściwym dla P. F. w zakresie zabezpieczenia społecznego jest ustawodawstwo polskie.

(dowód: akta ZUS)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie podlegało oddaleniu.

W niniejszej sprawie, w świetle wniosku P. F. i rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonej decyzji, sporne było ustalenie właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczenia społecznego dla w/w, mając na uwadze, że prowadzi on działalność gospodarczą w Polsce i jednocześnie wykazywał, że wykonuje pracę na terenie Słowacji w oparciu o umowę o pracę.

Obowiązujące przepisy unijne zawierają zasady dotyczące ustawodawstwa właściwego dla osoby pracującej lub prowadzącej firmę w jednym lub wielu państwach Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Szwajcarii oraz określają procedurę postępowania przez instytucje ubezpieczeniowe w zakresie ustalania właściwego ustawodawstwa. W szczególności przepisy te zostały zawarte w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29.04.2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L.2004.166.1 ze zm.) – tzw. rozporządzenie podstawowe i w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16.09.2009r. (Dz.U.UE.L.2009.284.1 ze zm.) dotyczącego wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady /WE/ nr 883/2004 z dnia 29.04.2004 r. – rozporządzenie wykonawcze. Przy czym w myśl art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Ze względu na różnice między ustawodawstwami krajowymi co do określenia przedmiotu ubezpieczenia społecznego wprowadzono zasadę, że uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w jednym państwie członkowskim nie może w żaden sposób sprawić, że właściwym dla nich stanie się inne państwo, ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo (pkt 11 preambuły rozporządzenia nr 883/2004). Określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza możliwość dokonania oceny przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego; takie kompetencje posiada jedynie instytucja ubezpieczeniowa miejsca wykonywania pracy najemnej – por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9.01.2014r. , I UK 275/13 i z dnia 6.06.2013r. , II UK 333/12. Oznacza to, że istnienie tytułu ubezpieczenia społecznego w kraju miejsca wykonywania pracy najemnej, bądź stwierdzenie przez zagraniczną instytucję ubezpieczeniową braku takiego tytułu, będzie wiążące dla organu ubezpieczeniowego miejsca zamieszkania ubezpieczonego. W konsekwencji decydujące znaczenie dla ustalenia właściwego ustawodawstwa w odniesieniu do wnioskodawcy ma stanowisko zajęte przez słowacką instytucję ubezpieczeniową. Stąd też dla oceny legalności zaskarżonej decyzji istotne było ustalenie czy polska instytucja ubezpieczeniowa przed jej wydaniem wyczerpała tryb postępowania przewidziany przepisami rozporządzenia wykonawczego Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16.09.2009r., w szczególności czy w przewidzianym art. 16 ust. 3 terminie instytucja ubezpieczeń społecznych państwa będącego miejscem pracy ubezpieczonego zajęła stosowne stanowisko.

Zgodnie z art. 16 ust 3 rozporządzenia wykonawczego tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

W myśl art. 13 ust 3 rozporządzenia podstawowego osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1. Zaś z treści art. 11 ust. 3 lit. A powyższego rozporządzenia wynika, iż osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego.

Należy zauważyć, że strona pozwana w oparciu o przyjęty tryb postępowania ustaliła jednak tymczasowo ustawodawstwo słowackie dla wnioskodawczyni, a zgodnie z regulacją płynącą z treści art. 16 ust 3 rozporządzenia wykonawczego, strona słowacka mogła zakwestionować to ustalenie w ciągu dwóch miesięcy od jego ustalenia. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa ustaliła, że praca wykonywana przez wnioskodawcę ma charakter nieznaczny (marginalny). Słowacki organ rentowy zaznaczył, że spółka ta zawarła z wnioskodawcą umowę o pracę na 10 godzin miesięcznie, za wynagrodzeniem 40 euro miesięcznie, co niewątpliwie stanowi pracę marginalną. Wskutek tych ustaleń, słowacka instytucja ubezpieczeniowa skorzystała z uprawnienia wynikającego z art. 16 ust. 3

rozporządzenia wykonawczego i pismem z dnia 02.05.2014r. zakwestionowała właściwość słowackich przepisów z zakresu zabezpieczenia społecznego, co zobligowało stronę pozwaną do wydania decyzji w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa polskiego. W tym miejscu należy przytoczyć przepis art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego (został on dodany przez art. 2 pkt 2 lit. b) rozporządzenia nr 465/2012 z dnia 22.05.2012r.(Dz.U.U.E.L.2012.149.4) zmieniającego rozporządzenie wykonawcze z dniem 28.06.2012r.), który ustanawia zasadę, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Należy przy tym zauważyć, że art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego odnosi się do wszystkich sytuacji uregulowanych art. 13 rozporządzenia podstawowego, a zatem nie ma rozróżnienia, czy chodzi o wykonywanie pracy najemnej w dwóch lub więcej państwach członkowskich (art 13 ust. 1), czy też wykonywanie pracy najemnej i pracy na własny rachunek w różnych państwach członkowskich (art. 13 ust. 3). W konsekwencji praca marginalna nie będzie brana pod uwagę do celów określenia ustawodawstwa właściwego niezależnie czy była wykonywana obok innej pracy najemnej, czy też obok prowadzonej działalności gospodarczej.

Zaznaczenia również wymaga fakt, że prawomocną decyzją z dnia 29.06.2015r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa orzekła o niepowstaniu obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego, emerytalnego i ubezpieczenia od bezrobocia wnioskodawcy z tytułu wykonywania pracy marginalnej na terenie Słowacji. Tym samym należy przyjąć, że w spornym okresie wnioskodawca w ogóle nie podlegał tym ubezpieczeniom na terenie Słowacji.

A zatem mając na powyższe, należy uznać, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyczerpał procedurę przewidzianą w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady /WE/ nr 987/2009 z dnia 16.09.2009r. dotyczącego wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady /WE/ nr 883/2004 z dnia 29.04.2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Oceniając zarzuty wnioskodawcy zawarte w odwołaniu, nie można również pominąć jakże istotnej okoliczności dla oceny stanowiska wnioskodawcy w niniejszym procesie, a mianowicie uznania przez słowacką instytucję ubezpieczeniową, że praca jaką miał wykonywać odwołująca na terenie Słowacji w oparciu o podpisaną umowę o pracę ma charakter marginalny. Praca o charakterze marginalnym to praca, która jest stała, ale ma niewielkie znaczenie pod względem czasu oraz zysku ekonomicznego. Samo zgłoszenie do ubezpieczeń na terenie danego państwa i nadanie numeru ubezpieczenia społecznego nie przesądza, że praca ta stanowi tytuł do ubezpieczenia społecznego w danym Państwie Członkowskim. Godzi się przy tym zauważyć, że wnioskodawca nie kwestionował zakresu i rozmiaru pracy wykonywanej na terenie Słowacji, a zatem wykonywana przez niego praca o charakterze marginalnym, biorąc pod uwagę czas pracy i wynagrodzenie, nie mogła w istocie stanowić samodzielnego tytułu do ubezpieczenia na terenie Słowacji. **Należy przy tym zwrócić uwagę, że Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, w wyroku z dnia 08.05.2014 r. sygn. III AUa 2716/13 dokonał szczegółowej wykładni odnośnie obowiązujących przepisów w zakresie ubezpieczenia z tytułu wykonywania tzw. pracy marginalnej przez osoby, które jednocześnie prowadzą działalność gospodarczą na terenie Polski.** Otóż Sąd Apelacyjny we Wrocławiu stwierdził, że istotne znaczenie ma regulacja art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego, który został dodany przez art. 2 pkt 2 lit. b) rozporządzenia nr 465/2012 z dnia 22.05.2012r. (Dz.U.U.E.L.2012.149.4) zmieniającego rozporządzenie wykonawcze z dniem 28.06.2012r. Wprowadzony przepis art. 14 ust. 5b stanowi, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Art. 16 rozporządzenia wykonawczego stosuje się we wszystkich przypadkach objętych niniejszym artykułem. Jak dalej wskazał Sąd Apelacyjny, pracą marginalną jest praca o skali tak ograniczonej, że z punktu widzenia osiąganego przychodu czy też zaangażowania, jest ona nieistotna dla uzyskiwania środków utrzymania, spraw zawodowych czy rodzinnych. W ten sposób pracę na rzecz (...) oceniła słowacka instytucja ubezpieczeniowa, nie wyrażając zgody na stosowanie w stosunku do wnioskodawcy słowackiego ustawodawstwa z zakresu ubezpieczeń społecznych, co w konsekwencji spowodowało wydanie przez stronę decyzji zaskarżonej treści. Wnioskodawca nie kwestionował zakresu i wymiaru pracy wykonywanej na rzecz (...), a tym samym jej marginalnego charakteru, w istocie o niewielkim znaczeniu ekonomicznym i czasowym. Implikuje to zastosowanie art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego i uznanie właściwości polskiego ustawodawstwa z zakresu ubezpieczeń społecznych wobec prowadzenia przez wnioskodawcę działalności gospodarczej na terenie Polski.

Z tych też przyczyn, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie, zaś orzeczenie o kosztach oparł o przepis art. 98 k.p.c. w zw. z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z dnia 5 listopada 2015 r., poz. 1804)